

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca n. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, december 1.

Helyreigazító megjegyzések.*

— Válasz a »Tiszántúl« 273. számában megjelent Perditio tua . . . című vezércikkre. —

A »Tiszántúl«-nak f. é. november 29-iki számában »Perditio tua . . .« című alatt egy cikk jelent meg, a mely görög katolikus egyházi körökben hangja és tartalma miatt valóságos megbotránkozást keltett. Hogy a cikknek ilyen hangja és ilyen tartalma volt, annak oka abban az éretlen tudósításban rejlik, a melylyel a balázsfalvi görög katolikus zsinat felől, a »Magyar Államot« valaki felültette s a melyből a »Tiszántúl« cikke kialakult.

En, e sorok írója eléggé jól ismerem a görög katolikus román egyháznak az autonómiával szemben elfoglalt álláspontját, valamint a balázsfalvi zsinat határozatait is és azt hiszem nemcsak jogom, de kötelességem is felszólalni, hogy a nevezett cikk által előidézett s egyházzamra mindenképpen kedvezőtlen hangulatot lehetőleg ellensúlyozzam.

* A gör. kath. klérusnak egyik kiváló tagjától vettük e cikket, melynek készségesen adunk helyet már csak azért is, mert a balázsfalvi zsinatot s a gör. kath. klérust más színben tünteti fel, mint amilyent annak a róla közölt hírlapi tudósítások adtak. De két megjegyzést el nem hallgathatunk. Egyik az, amit akkor is hangsúlyoztunk s amit különben e cikk írója is megemlít, hogy mi azon feltevésben irtuk multkor cikkkünket, ha a M. Á.-ban megjelent referáda igaz. Másik az, hogy cikkiró okoskodása a királynak román nyelven történt üdvözléséről nem állja meg helyét. Vajjon a kath. nagygyűlések latinul szokták üdvözölni a királyt? Cikkirónak ez a felfogása éppen olyan túlzó sovinizmus, mint amitől cikkének végén óvakodásra int magyart és román egyformán.

Szerk.

1. Nem igaz az, miszerint a balázsfalvi zsinat határozatot fogadott el, mely szerint a balázsfalvi érsek a magyarországi róm. kath. egyháztól való teljes elkülönítés szervezésére hívjon össze egy vegyes érseki kongresszust. Hanem, igaz a következő: a zsinaton szó lévén a papság anyagi helyzetének javításáról, jónak látták erre nézve egy gör. kath. kongresszus összehívását. Ehhez pedig a gör. kath. egyháznak joga van, mert nagyon is helyes dolognak látszik az, hogy a hívek vezérferfiái megkérdéztessenek az iránt, mit lehetne papságunk nyomorúságos helyzetének javítására ez idő szerint tenni.

2. Vissza kell utasítanunk a »Tiszántúl« gonyolódását, melylyel nem átalja a zsinat szellemi színvonalát alacsony fokon állónak jelezni csak azért, mert a királyt románul üdvözölte. Visszautasítjuk pedig azért, mert a román nyelv a balázsfalvi érseki provinciának éppen olyan egyházi nyelve, mint a latin egyháznak a latin. A görög katolikus román egyháznak tehát, mint ilyennek teljes jogában áll a királyt román nyelven üdvözölhetni, annál is inkább, mert a király és haza iránti ragaszkodást bármely hazai nyelven kifejezni nemcsak szabad, de kötelesség is.

3. Igaz, hogy újabb időben a görög katolikus egyházat sürűen nevezgetik görög keleti analogiák szerint *nemzeti egyháznak*. Nagyon tévedne azonban az, aki ebben valami hasonlatosságot akarna keresni a gallikanizmus és más efféle nacionalizáló törekvésekkel. A balázsfalvi érseki provincia ugynevezett »nemzeti« jellege a következőkben áll:

a) A provinciához tartozó hívek a maguk óriási nagy többségében román nemzetiségűek;

b) A provincia egyházi nyelve román;

c) Román az egyház ügykezelési nyelve is.

Mindezt pedig évszázadok, szokás és alkotmányos törvények biztosítják. Ha tehát a zsinat nemzeti jelleg alatt ezt értve kellő erővel védelmezi, ugyanazt teszi, a mit az alkotmányos törvények tesznek, melyek az állam egységének korlátain belül valamennyi nemzetiséget egyformán védelmeznek.

4. Semmi kifogása nem lehet a »Tiszántúl«-nak, illetve a fentidézett cikk írójának a balázsfalvi érseki provincia függetlensége ellen különösen akkor, ha az ide vonatkozó pápai bullákat, decretumokat és országos törvényeket szorgalmasan elolvassa. A mennyiben tekintve ezen provinciának misszionárius helyzetét és közjogi állását, éppen a provinciát megalapító pápai határozatok és országos törvények teljességgel lehetetlenné teszik azt, hogy ezen provincia a 27-es bizottság autonomikus szervezetébe beilleszkedjék.

5. Helytelen a »Tiszántúl« cikkének az a felfogása is, mintha a zsinat elfogadná a kongruát, de azok ellen tiltakoznék, a kik azt adják, t. i. a latinok ellen. A zsinat abból az álláspontból indult ki, hogy a katolikus egyházi vagy *se nem latin, se nem görög*, hanem katolikus, természetesen jogot formál az ezen vagyomból a balázsfalvi érseki provinciát megillető, kiszolgáltató kongruára is.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagybácsi.

Irtá: Márius.

Nemzetes Salgó János ur hatalmas tajt pipájából bodor füstököt eregetve ült királyi méltósággal egy szép nyári nap délutánján szobájában: elmélkedve a magas politikáról, le hunczutolva ezt vagy azt a képviselőt, midőn hirtelen kocsi zörgés zavarát fel.

— Vajjon kit hoz már megint a forgó szél?

Az öreg urnak az a különös szokása volt, hogy a ki csak érkezett hozzá, mindég ily szavakkal kérdezte magától a jövevény kilétét, nem lévén egy unoka öcscsénél több rokona, ki azonban — nagyon ritkán háborgatja bácsiját.

Hanem ez alkalommal talán a véletlen vagy a sors játéka — nem tudható — éppen öcsce lépett be az ajtón. Mind a mellett a legkisebb mértékben sem mutatta János ur, hogy meglepődött; nyugodtan ült tovább. Üdvözölték egymást. Iván ráadásul megis ölelte bátyját, mit ő nem szívesen tett, mivel pipáját féltette, hogy az ölegetésbe kerül.

Nem nagyon kérdezgette, hogy mikor érkezett, miért nem tudósítá előre, a legnagyobb nyugodtsággal kérdé:

— Na átusztál azon a menkü sok latin iskolákon? Iván mosolyogva felelt:

— Át kedves bátyám, pedig szerencsésen, két hónap óta doctor juris vagyok.

— Az ördögbe! akkor tehozzád megyek ha perem akad valamelyik naplopóval! — válaszolt kedélyesen az öreg ur, kedvencz-pipáját újra meg gyujtva, mivel a beszélgetésbe kialsudt. Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy János ur nem nagyon válogatta meg szavait nem nagyon titulázott ő senkit, neki naplopó volt, a ki csak körülötte forgott.

— Ez mind szép öcsém, folytatá kis idő múlva s itt hirtelen elkomolyodva, — de még egy kötelezettséggel tartozol szüleid szellemének. Nevezetesen meghagyták még halálok előtt jóval, hogyha az életbe kiléptél s ott szorgalmazd által tekintélyes állást foglalsz: házasodj meg.

— Arra nézve, hogy kit végy el, tetszésed szerint járhatsz el, nem korlátoz senki. Azt hiszem jól ösmered szived, tudod, hogy kihez vonzódik! Vedd el azt, kivel már megosztottad; nekem teljesen mindegy.

Ivánra e szavak látszólag kedvezően hatottak s alig tudta visszafojtani örömét.

— Igen, kedves bátyám eleget teszek minél előbb áldott szüleim végakarátának. — Azzal nem is várva a János ur beszédének folytatását fogta kalapját, köszönt s lelkében egy édes érzelemmel eltávozott.

A nagybácsi pedig, mint a ki betöltötte nagy hivatását nyugodtan füstölt tovább.

* * *

Pár nappal a fent elmondottak után, Szilaskő Dénes házában találjuk Ivánt s ettől kezd minden napos vendég lesz. Szilaskő Liza — Dénes lánya, — ábrándozó, melázó, kissé nagyravágyó szépség, nagy kedvelője a sport minden nemének. De talán mit legjobban kedvel, mely iránt legnagyobb fogékonysággal bír az a zene. Órákon át ül zongorája mellett s játszik szebbnél szebb, bájosabbnál bájosabb dalokat.

Ez alkalommal is zongorája előtt találjuk, a mint hófehér ujjai Petőfi remek népdalát játszik: »A virágnak megtiltani nem lehet . . .« De arcán valami komorság ül. Jobbjánál áll Davarri Iván. Szeme erősen tapad a piczi hófehér ujjakra, melyek sebesen mozognak a billentyükön s elbűvölve érzi magát a dal hatásától. Néha azonban fel-fel pillant s ilyenkor látszik révedező tekintetéből, hogy valami gondolattal küzd.

Végre egy édes pillanatban elröppen ajkáról a legédesebb a leggyönyörtelibb szó. A lány föl sem néz, halvány arca kipirul, ujjai lázasan mozognak tovább a billentyükön s halkán felel: — Az édes atyámmal szóljon!

Iván pedig e szóra lehajtá fejét, jól tudta hogy a bűszke Szilaskő nem fog abba belenyugodni, hisz már sem nézi jó szemmel házában.

Liza más dalt kezdett, de Iván azt már nem hallotta. Lázás sietséggel távozott. Távoztával a leány arca kiderült, látszólag megkönnyebbülve érzi magát. Egy gondolat villant meg fejében s daczosan szólt:

A görög katolikusok a kongruára, ha azt a latin egyház mint ilyen adná, legfeljebb mint alamizsnára tarthatnának igényt. Ámde a katolikus egyháznak a maga szolgálait a maga vagyonából el kell tartania, ritus különbség nélkül. Tiltakozunk azonban és tiltakozni fogunk mindenkor azon megszegyenítő és papságunkat teljesen megalázó feltételek ellen, melyek mellett a liberális kormány a papság megérdemelt fizetését egyes egyházmegegyekben eddigelé kiszolgáltatni jónak látta.

Reméljük, hogy püspöki Karunk reá fogja birni a minisztert a sérelmek orvoslására és található lesz oly mód a kongrua kiosztása alkalmával, melyben úgy a papságnak, mint az államnak tekintélye megóvódik.

6. Egyre bátorokdnam még felkérni a »Tiszántul« tisztelet czikkiróját. Legyen már egyszer vége annak, hogy egyházi, iskolai és nemzetiségi ügyeinkből minduntalan hazaellenességet olvassanak ki. Egyes elszigetelt jelenségekből általánosítani hirtelirónak nem szabad.

Különben is a ki azt állítja, hogy édes hazánkat, Magyarországot csak magyar nyelven lehet igazán szeretni és szolgálni, éppen olyan éretlenség mellett kardoskodik, mint a ki a románul nem beszélőket még az örök üdvösségből is kiakarná zárni. Az ilyen tulzók legyenek azok bármilyen fajtából, nem oktatást és vitát, hanem egyszerűen fenytéket érdemelnek. Nekem az a meggyőződés, hogy a katolikus magyar lapokba azért kerül ujabbán annyi sok graecus ellenes cikk, mert az illetők »de nobis sine nobis« okoskodván és tárgyalván, csak a sovinizmustól kérhetnek tanácsot. Ez pedig megmételeyezője a nemzetek boldogságának és sirásója hazánknak.

Jó lesz tőle óvakodni romának is, magyarnak is egyenlő akarattal.

A delegáció megnyitása.

— Saját tudósítónk távirata. —

Bécs, decz. 1.

Ma d. e. ment végbe a Burgban a fontos közjogi aktus, a magyar delegáció megnyitása a trónbeszéddel.

A magyar delegáció tagjai a bankgassei magyar házban gyülekeztek össze és együttesen hajtottak a Burgba. A delegáció tagjait a márványterembe vezették, hol a trón lépcsőjénél állott Hunyady gróf főszertartásmester, a trón körül a rendes sorrendben a közös és magyar miniszterek teljes számban.

Mikor a delegátus tagjai elhelyezkedtek helyeiken, éljenzés után a magyar delegáció elnöke, Szapáry Gyula gróf állott fel s hosszú beszédet mondott, melyben a delegáció fájdalomát közölte a királylyal a királyné elvesztése fölött.

Hogy Magyarország mennyit vesztett — ugymond — érzi minden magyar. Majd arról szól, hogy a magyar nemzet, melynek századokon át sok rosszakarat és elötítélet ellen kellett küzdenie, — a királyban birja alkotmányos jogainak legbiztosabb őreit, kire Isten áldását kéri.

Hosszas éljenzés után megtartatott a trónbeszéd.

A trónbeszéd.

A trónbeszéd teljes szövege tudósítónk távirata szerint a következő:

Hü ragaszkodásuknak elnökük által tolmácsolt biztosítását őszinte megelégedéssel fogadom.

Meghatottan emlékezem meg ez alkalommal az irántam és házam iránt táplált rendithetetlen hűség ama megszámlálhatatlan nyilatkozatairól, melyekkel a monarchia összes népei istenben boldogult császárné és királyné, hön szeretett hitvesem elhunytá fölött érzett mély fájdalomban osztoztak.

A monarchiának a külhatalmakhoz való viszonyai kivétel nélkül megtartották változatlan barátságos jellegüket, úgy, hogy a békés európai helyzet zavartalan fenn tartását jövőre is jogosult bizalommal várhatjuk. Ennek legszilárdabb biztosítéka

gyanánt ezentul is, mint eddig a szövetségeseinkkel ápoltt szoros és bizalomteljes viszonyháborítatlan fenntartását tekintem. A béke további kezességeül szolgálhat az összes művelt államok összhangzatos közreműködése az ez évi hágai értekezleten, mely az orosz császár ő felsége nagylelkű kezdeményezéséből eredve a béke iránt világszerte táplált óhajt ujabb és hathatósabb reményekkel biztatja.

Megelégedésemre szolgál kiemelni, hogy azon teljesen őszinte és barátságos viszony, melyet a Balkán-félszigeten felmerülő kérdésekkel szemben követendő egyetértő eljárás tekintetében az orosz birodalommal ápolunk, örvendetes eredményeket érlelni meg nem szünt.

A Dél-Afrikában fölmerült háborus bonyadalmak irányában szoros semlegességre vagyunk elhatározva és csak azt óhajtjuk, hogy azon összeütközés mihamarabb befejezését találja.

A méltányosság elutasíthatatlanná vált parancsának megfelelően az önök elé alkotmányos tárgyalás végett utalt előterjesztésekben hadseregem és haditengerészetem havidijasai, valamint a közös tisztviselők és szolgák javadalmainak szabályozására igényelt szükséglet is bennfoglaltatik.

Hadikormányzatom igényei a legsürgősebb és legszükségesebb intézkedésekre szorítkoznak. Bosznia és Hercegovina viszonyai úgy, mint eddig, a rendes irányban fejlődnek és ezen országok közigazgatási költségei az 1900. évben is saját bevételeikben lelik saját fedezetüket.

Kipróbált belátásukra és hazafias buzgalmukra, melyeket feladataik megoldásának szentelni fognak, bizalomteljesen számítva szívélyesen üdvözlöm önöket.

Cercle.

A trónbeszéd elhangzása után a király cerclet tartott s a delegáció valamennyi tagját megszólításával tüntette ki.

Hosszasan beszélgetett Szapáry Gyula gróffal s megköszönte neki azt a meleg han-

— Megmutatom, hogy tudok erős lenni! — hogy meg tudom adni a választ, — mit szívem diktál. Különben is atyám már rég nem jó szemmel nézi, nem akarom szerető atyai szívét elszomorítani. — És ledől egy kerevetre végig küzdve a rá nézve kemény harczt.

*

Mikor Davarri Iván Lizától keserűen távozott, egyenesen Szilaskőy szobája felé tartott.

— Beszéllek vele! még most, hogy ne mondja azt: Davarri gyáván megfotott! Elvagyok szánva mindenre. Tudom mi lesz a válasz! Mindegy. — S fél óra sem telt bele, mikor nyugodt arcczaljött ki Szilaskőytől s vissza sem nézve kifelé tartott a kastélyból.

Szilaskőy sietett lányához:

— Nem akartam szólani, mig közeledben volt, neki s teneked sem. Nem óhajtom tudni birja-e ígéretedet. De én e perczen kijelenttem előtte akaratomat s hogy távol lehessen tőled, arról gondoskodni fogok. Azért tehát szigoruan parancsolom, hogy igyekezz minél előbb kitépni lelkedből emlékéte s elfeledni még a nevét is.

A leány pedig megragadta atyja kezét s gyermeki szeretetet megható szavaival felelt.

— Igen atyám!

*

Davarri Iván pedig ezek után is ésak a régi jó bohém fia maradt, elfelejtett ő egy hét alatt mindent. Mikor a nagybácsijának elöadta az esetet, hogy milyen hinárba esett, jóízűt kacagtak rajta:

— Csakhogy kiláboltál belőle öcsém, a magad emberségéből, oda se' neki, nézz más után, akad még a számodra elég. En ugyan akartam ajánlani egyet olyat, akivel biztosítalak — nem jutottál volna saját szavaid szerint hinárba — de hát csak hagytaalak a magad orra után! No de nem is ártott az!

— Aztán ki lenne az, kit bátyám ajánlani akart? — kérdé Iván fokozott érdeklődéssel.

— Az biz öcsém nem olyan gazdag mint Szilaskőy Liza, nem is forgolódik annyit a zongora körül, hanem azért mégis erényes és nagyon szép kis fruska. De nincs is mit prédikálnom mellette, hisz' gyermekkori régi ismerősök vagytok, jól ismeritek egymást!

— Talán bizony Eszelei Róza, — szolt kacagva Iván, no ha ilyen lányt ajánl nekem bátyám, — olyan nyápicz teremte az Istennek, hogy egy jó forgó szél úgy elviszi, hogy kereszketik a második határba s kacagott tovább.

János ur nagy mérgesen ráfordmedt:

— Ne hozz ki a békéltetésből! Hát minek nézel te engem, valami . . .

— Csillapodjék kedves bátyám, de igazán nem tudom, kit gondol, nem emlékszem és más iskolatársamra hamarjába.

Valamennyire csillapodott is, a mennyiben nem kiabált, hanem hátra tett kezekkel, járt kelt szobájában fogai közt olyan forrást morogva: Az akasztófára való, de jól érte!

— Édes bátyám — rimánkodott ujából Iván — feleljen már az Istenre kérem, nem akartam én megbántani.

János ur még mindég csóválta a fejét, mégis aztán engedett:

— Nem emlékszel? hát a Térey Gábor uram lányára, a Juliskára nem emlékeznél mi?

Juliska említésére nagyot dobbant az Iván szíve.

— Térey Juliskát emlegeti bátyám, de hogy nem emlékezem, de hogy nem emlékezem! nézze, ezt a szegfüt a Juliska tüzte mellemre. — S arczát kissé lázas pirulás fogta el.

János ur arca pedig fokoként vidámbb, vidámbb lett, lassanként visszatért előbbi állásába, illetőleg ülésébe — szembe Ivánnal s az öröm bizonyos nemével arczán szolt s kezét nyujtott Ivánnak:

— Ember vagy öcsém, érteed a módját, de csodálkozom egyuttal rajtad, hogy mért nem előbb is ott tört a nyakad, nem Szilaskőy Lizánál.

— Bohóság volt bátyám, mint sok más mit ifju éveinkben teszünk, — szolt sem érde-mel. De hadd mondjam tovább: Midőn legelőször annyi évek után megláttam, pillanat alatt tudatára jöttem annak, hogy társam lesz az élet utjain. De még inkább megerősödött ez az

got, melylyel a királynéról megnyilatkozott.

Sokáig jókedvűen beszélgetett *Szilágyi* Dezsővel s végül kezét fogott vele.

Falk Miksához így szólt:

— Nagyon köszönöm a kvótabizottságban kifejtett tevékenységét. Igen nehéz munka volt s tisztán az urak érdeme, hogy sikerült.

Falk Miksa meghajolva válaszolta:

— Bizony *nagyon nehéz munka volt!*

Dániel Gábortól, a Ház alelnökétől megkérdezte:

— Várható-e az obszruczió?

Dániel válaszolta:

— Ha várható is Felség, igen szelid lefolyású lesz.

Holló Lajostól kerülete felől tudakozódott:

— Milyen kerületet képvisel, honnan való a képviselő ur?

— Az alföldet képviselem Felség, a kunságból való vagyok.

*Holló*val még hosszabban beszélgetett, majd a delegáció többi tagjaival is váltott pár szót, leginkább a kvótatárgyalás felől érdeklődve.

Zichy János grófhhoz így szólt:

— Hallom, hogy a néppárt sem akarja megszavazni a kvótaemelést.

— Igen, ez pártunk álláspontja — Felség!

— De nagyobb vitát nem fognak provokálni? — kérdezte a király.

— Ettől tartózkodni fogunk, felelte gróf *Zichy*.

— Ennek igazán örülök, — fejezte be a király s most *Apponyi* grófhhoz fordult, kivel jóízűen, derűlten beszélgetett. *Tisza* Kálmánnal most röviden beszélgetett. *Cercle* után *Szell* miniszterelnökkel értekezett hosszasan s éljenzés közt távozott.

A Weiszlovits-Mayr házak kisajátítása.

— Mibe kerül a két telek? —

A színházépítése és a Bazar-szoros kibővítése folytán meg kellett szerezni a városnak az ezen nagy területen levő épületeket és a telket.

A Hillinger- és Tóth Ferencz-féle házakra egyezség útján mihamar megtörtént a vételár magasságára a megállapodás, de *Mayr* Sándor, *Weiszlovits* Adolf és neje nem nyugodtak bele sem a város által megajánlt vételárba, sem a szakértők becsüje alapján megállapított összegbe s így a kisajátítás terére kényszerítették a várost.

Érzetem, midőn meggyőződtem arról, hogy lelkeink csaknem egyformák s érzelmeink közösek. Így állván a dolog, örömmel kértem meg a *Juliska* kezét, mit meg is nyertem. A válaszi kedvező volt, tehát rövid idő alatt lakodalmazunk, ha Isten is úgy akarja.

János ur örömeiben még csak meg is ölelte öcsését — mit ő mint tudjuk, nem igen szokott cselekedni.

— Az áldóját öcsém, tánczolunk ugy hogy na; majd megmutatom én nektek fiataloknak, hogy kell mulatni, vigadni! Kimondhatatlanul örvendek öcsém ezért az ügyes lépésedért, de nem hiába, hogy prókátor-féle vagy, meg tudod oldani a csomót!

— Azt hiszem bátyám, most már eleget tettem áldott szüleim végakarátának?

— Eleget, eleget! hisz angyalt vezetsz az oltárhoz, de tudom, hogy örömkönyeket sirnak ott fenn az égben — válaszolt *János* ur, ő maga is örömkönyeket törölgetve hosszasan szeméből.

— De még többet mondok bátyám! *Szilágyi* Lizának holnap lesz a kézfogója *Rétay* Aladárral!...

— Bánom is én akárkivel, nem én! olyan lakadalmat ugy sem csapnak, mint mi! — s forrón szorítá öcsését magához, — adta kölyke még megrikat vén bolond létemre.

A kettős *Mayr*-ház és a *Weiszlovits* házak értékét a szakértők becsüsök együtt mintegy 208 ezer frtra vették fel.

A kisajátítási tárgyalások során a törvényszék kirendelte a szakértőket, akiknek véleménye lesz az irányadó a kisajátítási ár végleges megállapításánál. *Weiszlovits* Adolf különösen azt hangsúlyozta több ízben megújított felebbezésében, hogy az ő háza mint ipartelep vétessék elbirálás alá s a becsérték is e szerint állapittassék meg, bár ezen kívánság az első tekintetre is igen túlzottnak tünt fel a viszonyokkal ismerősök előtt.

A kir. törvényszék bírósága szakértőkül *Csizmazia* Géza m. áll. vasuti főmérnököt, *Tabéry* Ármin vizszab. főmérnököt, *Várad* Manó kir. mérnököt, továbbá *Csordacsics* Ferencz v. építész kérte fel; annak megállapítására nézve pedig, hogy a *Weiszlovits*-ház ipartelepnek nevezhető-e: *Lévay* Zsigmond, *Huzella* Gyula és *Élő* János kérték fel.

Sokan, különösen a színház építését elrenzők, nyiltan hangoztatták, hogy a bíróság által megállapítandó összeg jóval nagyobb összeg lesz a két házra, mint az előzetes becsü által megállapított 208,000 frt.

A törvényszék szakértőinek becsüje most már ismeretes. A szakértők többsége alig 10,000 frttal emelte az előző becsü összegét, ám a kisebbség valóban mintegy 100,000 frttal nagyobbra számította a két ház értékét, olyan számítások alapján, a melyeket bizonyára nem fog akceptálni a bíróság. A törvényszék által felkért becsüsök már betérjesztették eljárásuk eredményét a telek-bírósághoz, *Csordacsics* Ferencz v. építész pedig terjedelmes jelentésében, kellő és alapos indokolással számol be a városi tanácsnak a becsü eredményéről.

Az érdekes jelentés főbb részét a következőkben közöljük:

Tekintetes városi Tanács!

A nagyvárad kir. törvényszék 7590/99 szám alatt kelt végzése alapján az ingatlanok kártalanítási becslés foganatosításával következő szakértők nevezettek ki:

a) *A Mayr Sándor tulajdonát* képező összes ingatlanok becslésére elnökül *Csizmazia* Géza főmérnök, szakértőkül *Csordacsics* Ferencz építész és *Tabéry* Ármin mérnök.

b) *A Weiszlovits Adolf* és neje tulajdonát képező ingatlanok becslésére elnökül *Csizmazia* Géza főmérnök, szakértőkül *Csordacsics* Ferencz építész és *Várad* Manó mérnök.

c) *A Weiszlovits Adolf* és neje tulajdonát képező most jelzett ingatlanok területén levő felszerelés áthelyezésének költségei és ezáltal okozott értékcsökkenés megállapítására nézve becsló bizottság elnökül *Huzella* Gyula, szakértő tagjaiul: *Lévay* Zsigmond és *Élő* János.

A becslésre vonatkozó végzés kelte folyó 1899. évi szeptember hó 9-én, tárgyalás megkezdési napja szeptember hó 19-ére tüzetett ki.

Szeptember hó 19-én megjelenván a törvényszéknél, a szabályszerű eskületétel után átadottak fentebb megnevezett szakértőknek a kártalanítási eljárásra vonatkozó iratok és tárgyalási jegyzőkönyv, valamint megállapított határnapul említett becsü beadására folyó évi november hó 1-re tüzetett ki.

Első sorban is beszámol az említett telken levő tárgyak átköltözésének és érték csökkenésének megállapítását hivatott bizottság szakértői véleményére, a melyben egyhangulag kijelentik, hogy szóban forgó ingatlan ipartelepnek nem minősíthetik, mert jól lehet, hogy kopott, sőt keritnek egy alagsorban elhelyezett műhelyben és az udvarnak egy részét sűrű raktárnak használják fel, még nem képezi az összes egy temetkezési intézethez szükséges kellékeket, a melyek alapján ipartelepnek lehessen minősíteni.

Az átköltözésért, berendezési tárgyaknak a

költözés alatti rongálásáért, jövedelem csökkenésért stb. szakértők megállapították *Weiszlovits* Adolf és neje által megállapítani kért 15000 frttal szemben 2600 frtot.

Weiszlovits magánlakásának évi nyers bér jövedelmét, konyha, kocszi-szín, istálló, felszerelési raktár, asztalos műhely, pincze, padlás és udvarral együtt 3000 osztrák értékű frtra állapították meg.

Az ingatlanok megbecsülésére kiküldött bizottság mindenek előtt a helyszínen együttesen felmérték a becsü tárgyat képező telekreket és az azokon még feltalált épületeket. Ezen felmérések alapján elkészítették az összes rajzokat, építési leírásokat és részletes költségvetéseket. A lebontott épületekre nézve a bíróság által a sürgősségi becslés alkalmával készített tervek adattak rendelkezésre és ezek alapján készültek el a rajzok és részletes költségvetések, valamint az épület leírások is.

Ezen most felsorolt tervek, épület leírások és költségszámítások alapján megállapították szakértők *egyhangu* hozzájárulással ugy a fennálló, valamint a már lebontott épületek jelenlegi értékét oly módon, hogy a költségszámításoknál a helyi viszonyoknak megfelelő egységárrakkal számított összegekből levonták a helyi szemle alkalmával nyert és a lebontott épületekre nézve pedig a rendelkezésre bocsájtott fentebb megjelölt sürgősségi eset alkalmával készített épületleírások nyomán szerzett adatokból megállapított *avulási hányadot*, azt levonva, a költségszámítások összegéből nyerték az épületek jelenlegi értékét.

Ezek után a fentebb megjelölt ingatlanok telekértékét szavazattöbbséggel állapították meg szakértők, ezen megállapításnál figyelembe vették az ugyanilyen forgalmi fekvésű teleknél, magán eladásoknál elért árakat; főleg pedig figyelemmel voltak arra, hogy a kisajátítás tárgyát képező telkek a forgalmi vonalon való fekvésüknek fogva jövedelmezőség tekintetében mily értéket képviselnek, valamint a színház-építés érdekében Nagyvárad város által szabad kézből történt telekvásárlásokat is figyelembe vettük, nemkülönben a folyó év 1899. évben *Weisz* Mór és *Bagyi* Sándor között létrejött telekvásárlásnál, továbbá *Weiszlovits* Adolf és *Bethlen* Gergelyné között vételi tügletnél elért árakat. Mindezek figyelembe vételével szavazattöbbséggel lett megállapítva a kisajátítás tárgyát képező telek jelenlegi értéke.

A fentebbiekben leirt számítási mód alkalmazásával nyert értékösszeg beigazolása czéljából a *tiszta jövedelem alapján* megnyerendő kártalanítása végett a következő eljárást követtük t. i. alulirott és a bírósági szakértők.

Tekintettel arra, hogy a jövedelem legnagyobb részét a kisajátítandó ingatlanoknál a bolthelyiségek bére képezi, szükségesnek tartottuk, hogy szóban forgó bolthelyiségek évi bérösszege a helyi viszonyok és forgalmi helyzet figyelembe vételével állapittassék meg; ezen czél elérésére felmértük a fő-utca baloldalin a *Bémer-tértől* a kis piaczig terjedő vonalon fekvő hasonló forgalmi jelentőségű bolthelyiségek térfogatait, nevezetesen a *Bazárszorosban*, a *Bethlen-*, *Guttman-* és *Kolozsváry-házak*, továbbá a *Bémer-téren* a *Poy-nár*, *Grünwald*, *Stiedl* és *Lévay-házak*, a kispiacson pedig a *Bay*, illetőleg a *Weisz-házakban* levő bolthelyiségeket.

Ezen bolthelyiségekről helyszínrajzot készítettünk, amelyben azok a kivitelhez hűen feltüntetvük, a térfogatok egy külön kimutatásban vannak részletezve.

Említett kimutatásban felsorolt bolthelyiségek évi bérjövödelmének megállapítása végett, és pedig a legutóbbi 7 évre visszamenőleg a városi adóhivatalnál feltalálható bérbevallásokat vettük alapul, melyek a boltbérlők egyéni nyilatkozataikkal megegyezők voltak.

Ezen átlagos évi bérjövödelem egybevetéséből kiszámítottuk a számtani közepet, a mely szerint az 1893—1899tig terjedő 7 évben egy négyzet méternyi bolthelyiség évi átlagos bérjövödelme 15 frt. 88 krt tesz ki.

Ezen átlagegység bérjövödelem azon okból volt szükséges, mert a *tiszta jövedelem* kiszámításánál hosszabb időre terjedő átlagos biztos jövedelmezőséget kellett számítási alapul venni, és nem lehetett elfogadni kisajátítást szenvedők bérjövödelmi bevallásait azon okból, mivel azok

meg nem okolható eltéréseket mutatnak 1899. év előző 6 évi bérjövödelmekkel szemben, a mit semmi szín alatt sem lehet az 1897. év őszén a Mayr Sándor házában eszközölt átalakításokra visszavezetni, mert ezen átalakítások nélkül, tekintettel a szomszéd házakban lévő modernebb kivitelű boltokra, Mayr Sándor boltjai még az előző bérjövödelmet sem biztosították volna, régi ajtaival, kirakataival és magasan fekvő bolthelyiségek padozatából stb.

A kisajátítandó ingatlanokon levő lakások évi bérjövödelmének megállapítására nézve pedig számításba vettük a hasonló forgalmu helyen fekvő és tüzletekkel kapcsolatban levő lakások évi bérjövödelmeit, ezen számítás eredményeként megállapítottuk, hogy 1—1 lakó szoba a hozzá tartozó konyha, kamara, padlás, pincze stb. épület, illetve helyiségekkel évenként átlag 100 frt bért jövödelmez. Tekintetbe vettük ezen egység megállapításával még azt is, hogy Nagyvárad városnál belügyminiszteri jóváhagyással érvényben álló vízhasználati szabályrendeletben 1—1 lakó szoba évi bérjövödelme 100 forinttal van hatóságilag megállapítva.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy azért kellett átlagos bérjövödelme egységét számítás alapul venni, mivel ha sikerül is időnként 1—1 lakást valamivel magasabb árban bérbe adni, ezen bérjövödelme többletet azonban nagyrészt lerontja, illetőleg felemésztí a gyakrabban üresen álló lakások után elmaradó bérjövödelme, mely utóbbi eset az adóbevallásokból kivethetőleg a kisajátítás tárgyát képező ingatlanokon időnként tényleg elő is fordult.

Ezen fentebbiekben részletezett eljárás szerint megállapított nyers bérjövödelmeből első sorban levontuk a hivatalos bizonyítványban kitüntetett közterheket, u. m.: a) állami adót, b) városi adót, c) vízdíjat, d) betegápolási adót.

Levonásba helyeztetett továbbá fenntartási költségekre fordítandó kiadások fedezésére az épületek költségvetési előállításai összegek után $\frac{1}{2}\%$ továbbá az épületek költségvetési, avulási hányad levonása utáni összegekből az épületek értékének amortizációjára t. i. az épületeknek elavulása után szükséges felújítási költségek fedezésére — szintén $\frac{1}{2}\%$ lett levonásba helyezve.

Az ily módon megállapított évi tiszta jövödelmek megfelelő tőke összeg képezi azon összeget, mely az ingatlanok kisajátítása folytán kisajátítást szenvedőknek mint kártalanítás megtérítendő.

A tiszta jövödelme évi kamat, illetve évi járadéknak tekintetvén, az ennek megfelelő tőke kiszámítására nézve szükségesnek látszott állandó jellegű és az áthullámszám legkevésbé kitett évi járadékot biztosítandó értékpapírt választani, a melyeknek hosszabb időn át észlelt és a közel jövőben is várható évi jövödelmezőségük a befektetett tőke után évi $4\frac{1}{2}\%$ -nak felelnek meg, a mit a hivatalos árfolyam-jegyzékek is igazolnak. Eddig mindég a bírósági szakértővel együttesen haladva ezen tételnél el kellett térnem, a mit az együttes tárgyalások során már jó előre hangoztattam és végig következetes maradván, szívesen ahoz ragaszkodtam, hogy t. i. a $4\frac{1}{2}\%$ százalékos tőkésítési kamatlábat készpénznél elfogadom, de épületek értékesítésénél épen fenforgó esetén nem tartottam elfogadhatónak, mert 40—50 éves épületek értékesítésénél, a melyeknek fenntartási költsége hovatovább nagyobbodik, szerintem nem alkalmazható, mivel dacára annak, hogy amortizációs költségek czimén $\frac{1}{2}\%$ százalékos az épületek jelenlegi értékéből levonásba helyeztetett, az épület hovatovább veszt értékéből, új modern — kényelmesebb beosztású épületek bérjövödelmét csökkenteni fogják és utóbbit némileg kárpótolandó, illetve ellen-súlyozandó költségesebb átalakításokat kell eszközölni, melyek azonban a befektetett összeget az így elért bérjövödelme többlettel nem fogják teljesen kárpótolni, — az épület maga szilárdságában szintén szenved — és így a fent említett amortizációs kamat összege felemésztődik.

Ebből kifolyólag minden eshetőségekkel szemben, illetve minden eshetőségekkel számolva a 4.75 százalékos kamatlábat — $\frac{1}{2}\%$ százalékos fentebbiek kiegyenlítésére — fogadtam el a tiszta jövödelmek tőkésítési kamatlábul, annál is inkább mivel ez a helyi

viszonyoknál fogva ilyen helyen fekvő házak és általunk kiszámított tiszta jövödelmeknek teljesen megfelel.

Ennyiben térünk el a bírósági szakértő által szerkesztett véleményétől és midőn én a 4.75 százalékos kamatlábat indokolandó a szakértői véleményben beirtam külön véleményemet, minden rábeszélés, minden titkos összejövötel mellőzése és a bírósági szakértő megjövödvén indokolásom helyességéről, azt magáévá tette és végeredményképen az általam ezen alapon kiszámított kártalanítási összegeket elfogadta.

Ezeknek előre bocsátása után van szerencsém egy a szótöbbséggel, valamint kisebbséggel hozott becsü eredményét alábbiakban részletezve a tekintetes városi tanács b. tudomására hozni.

1. Szótöbbséggel:

- a) a **Mayr Sándor tulajdonát** képező összes ingatlanainak kártalanítási összege 147,748 frt 06 kr.
b) a **Weiszlovits Adolf és neje tulajdonát** képező összes ingatlanok kártalanítási összege 70,689 frt 15 kr.

2. Kisebbséggel:

- a) a **Mayr Sándor tulajdonát** képezett összes ingatlanok kártalanítási összege 208,901 frt 26 kr.
b) a **Weiszlovits Adolf és neje tulajdonát** képezte összes ingatlanok kártalanítási összege 103,021 frt 87 kr.

Különbözet a szótöbbséggel és kisebbséggel hozott kártalanítási összegek között:

- a) a **Mayr Sándor házábanál**. 61,153 frt 10 kr.
b) a **Weiszlovits Adolf és neje házábanál**. 32,332 frt 72 kr.

Szóban forgó különbözet a legutolsó 1900. évi adó bevallás és még ezt megtoldott be nem vallott jövödelmek alapján számított évi bérjövödelmeben rejlik, melyet még növelt az a körülmény is, hogy épület fenntartás és amortizációs költségek fedezésére nem a szabályszerű 1 egész százalékos, hanem csak *egy fél* százalékos lett levonásba helyezve, — emeli továbbá tetemesen a különbözetet az is, hogy az ily módon kiszámított tiszta jövödelme 4.75 százalékos kamatlábat helyett $4\frac{1}{2}\%$ százalékos lett számítás alapul véve, kisajátítást szenvedők szakértői által.

Végül még megjegyezni kívánom, mi szerint a kisebbségben levő szakértők becsüjét tetemesen emelte a telek értékesítésénél a volt Sdravich-féle és Tóth Ferencz-féle telkek vételára a mennyiben ezekhez viszonyították kisajátítást szenvedők telkeinek egységi árát.

Már pedig nem szabad elfelednünk, hogy Sdravich-féle ház megvásárlását a kishid építése által beállott kényszerhelyzet idézte elő és így a vevő város kényszerhelyzetben lévén, nem a telek valódi értékét fizette meg, hanem a kényszerhelyzet orvoslására fordított oly aránytalan költséget, mely a telek értékét jóval meghaladja ugyan, de még mindig előnyöket biztosított a városnak az által, hogy a kényszerhelyzetből néhány ezer forint ráfizetéssel megmenekülhetett.

Ezen indokoknál fogva a Sdravich-féle háznál fizetett vételár, mivel nem a telek értékét fejezi ki, hanem egy sajátlagos helyzet orvoslására szolgált, sem összehasonlítást, sem számítás alapul egyáltalán nem szolgálhat.

Áttérve a Nagyvárad város által szabadkézből megvásárolt Tóth Ferencz-féle ingatlanok vétel árára, ez nem hozható párhuzamba a csekélyebb jövödelmezőség miatt a kisajátítandó ingatlanokkal, mert a telek nagyságát tekintve, noha nincsen beépítve, de alkalmas fekvésénél fogva, ha ugyan oly költségű épületekkel lenne ellátva, mint a kisajátítandó ingatlanokon lévők, akkor jövödelmezősége mindenestire helyes arányban állana a kisajátítandó ingatlanok jövödelmezőségével, de a telek, mint ilyen, már fekvésénél fogva is alkalmas lévén jövödelmes beruházásra, amennyiben széles homlokzattal két utcára nyílik, ennél fogva a telek már magában is, tekintet nélkül a jövödelmezésre, nagy értéket képvisel és a vételár helyes arányban van a telek nagy területével.

UJDONSAGOK.

A második thea-estély.

A közelgő báli szezon jókor nyíló jégvirágai már fölbukkantak a thea-estélyek alakjában. Ezek a kis jégvirágok kedvesek, egyszerűek, korán nőnek s csekély anyagi áldozattal mindenki gyönyörködhetik bennük.

Hogy miért tetszik még a thea-estély, arról talán mégis bővebben szólhatnának azok, akik tegnap este részt vettek a Biharmegyei nőgyelet második thea-estélyén a Zöldfában. Ezek az estélyek egyszerűségükkel mind több híveket szereznek maguknak, kedélyességükkel pedig egy tündér-est benyomását keltik. Annyi bizonyos, hogy több szerepe van bennük a kedélynek, mint s tolettnek.

A mai est már szélesebb arányokat öltött, de ennek dacára megtartotta régi kedves jellegét: urhölgyek szolgáltak fel ismét, a mi pedig tekintve a közönség nagy számát, éppenséggel nem volt kis feladati

Özv. br. **Gerliczy Félixné**, özv. **Grunwald Henrikné** urhölgyek mindenre kiterjedő gondoskodással, szívesen modorokkal egy tevékeny női gárda élén intézték az estély anyagi részét.

Vidám theázás, flirtelés közepette egyszerű mintha Oberon furulyája szólalt volna meg, pedig a Bura testvérek bandája hagyott fel a hallgató nőtákkal s talp alá valókra zendített rá. A fiatalság tánczra perdült. A tegnapi theatestély eme fontos momentumát lányos házaknál már napokkal ezelőtt suttozta a fáma — és igazat is mondott.

Jelen voltak:

Asszonyok: Özv. br. Gerliczy Félixné, özv. Grunwald Henrikné, dr. Baróthy Ákosné, Baróthy Sándorné, Batig Ferenczné, Bozóky Béláné, Bognár Sándorné, Böszörményi Gézáné, Busch Dávidné, Cseresnyés Albertné, Cziffra Geróné, Dús Lászlóné, özv. Fráterné, dr. Fráter Imréné, dr. Fássy Lajosné, Ficzek Lajosné, Huzella Gyuláné, Janky Gusztávné, Latscher tábornokné, Lázár Mártonné, özv. Kazinczy Gézáné, Kermeszky kapitányné, Mihelffy Lajosné, Mezey Vilma, Miskolczy Barnáné, Sebő Pálné, Szilvássy Ferenczné, dr. Szombathy Istvánné, Schwartz Ferenczné, Szunyogh Lorándné, Sokoll-Wildubrg Sylvie báróné, br. Stipsics ezredesné, Tóth Mártonné, Vinkler Lajosné, Major Miklós őrnagyé, Schariczter őrnagyé, Molnár Imréné, Hlatky Endréné.

Leányok: Balogh Erzsike, Bozóky Nóra, Beroldingen Mili grófné, Böszörményi Tilda, Cziffra Olga, Cseresnyés Lujza és Ica, Cziffra Fáni, Deák Margit, Ficzek Margit, Hlatky Margit, Kiss Anna, Miskolczy Irma, Olasz Irén, Papp Cosina, br. Podmaniczky Emmi, Ritoók Margit, Sebő Anna, Serényi Vilma, Sipos Elza, Szombathy Katinka, Sebestyén nővérek, Tóth Margit, Schwartz Margit, Vinkler Márta, Zilahy Sarolta.

A társaság közel 11 órakor oszlott el.

TAJÉKOZTATO.

December 2. Orvos-gyűlés a jogakadémián.

December 3. Diák-matiné.

Dec. 6. Esküdtészki tárgyalás

Dec. 10. A zenekedvelők hangversenye

December 10. A régész-egylet hangversenye a Csarnokban.

December 17. Gyermekbarát-egylet közgyűlése.

* **Requiem Ipolyi püspökért.** Ma, dec. 2-án 13 éve, hogy boldogemlékü **Ipolyi Arnold** püspök oly váratlanul meghalt. Alig fél évig volt nagyvárad püspök s e rövid időből is oly szép emléke maradt, a melyhez az elismerés, hála és kegyelet fűződik. Az évforduló alkalmából ma, szombaton reggel 9 órakor ünnepélyes gyászmise lesz a székesegyházban.

* **A király a párisi világiállításon.** Szenzációs hírt közölnek velünk Bécsből: Immár befejezett dolog, hogy a király meg fogja látogatni a párisi világiállítást. A diplomáciai tárgyalások, melyek az uralkodónak ezt az elhatározását természetesen megelőzték, immár teljesen be vannak fejezve. A király párisi utazásának ideje még nincs végleg megállapítva, de az eddigi diszpozíciók szerint valószínű, hogy a király május végén utazik Párisba.

* **Személyzeti hír az egyházmegyéből.** Bibornok-püspök rendeletéből *Roóz József* újmisés segédlelkészül *Bárán*dra lett kiküldve. Egy új filiálisnak a báráni plébániához történt csatolása tette szükségessé ez új kápláni állomást.

* **Öngyilkos honvédezered.** Győrött *Ajer Mihály* ny. honvédezered tegnap agyonlőtte magát. Századosként harcolt 1849-ben, melyért 7 évi várfogságot szenvedett. A honvédségnél őrnagyként reaktiváltatott.

* **A tanítók összejövele.** A nagyvárad tanítók körének tagjait a ma szombaton d. u. 5 órakor tartandó rendes havi összejövetelre tisztelettel meghívom. Műsor: 1. Elnöki megnyitó, tartja *Stark Gyula* elnök. 2. Vonós négyes: Előadják *Bátky Endre*, *Balog Károly*, *Herncsirek István*, *Vomácska József*. 3. Egy kis madárpár története; írta s felolvassa *Mikusay József* okl. polgári iskolai tanár. 4. Magyar egyveleg előadja a kör zenekara. Nagyvárad, 1899. évi december 2. *Stark Gyula*, elnök.

* **Szobor-megáldás.** Péntek reggel a helybeli kapuczinus templomban ft. *Vinkler József* cz. püspök és nagyprépost a szentmise bemutatása után megáldotta *szent József* szobrát, melyet özv *Des Echerolles Sándorné*, szül *Gerliczy Stefanie* bárónő ajándékozott a templomnak. Ez a szobor már a második, amelylyel nevezett urhölgy a fent említett templomot föl-ékesíté. Az első a tavaly felállított és megáldott lourdesi szüz *Mária* szobra volt. Mindkét szobor igen diszes és áhitatra gerjesztő.

* **Választások a jogakadémián.** Tegnap harmad izben választottak a jogászok elnököt a segélyegyletben. A választást heves korteskedés előzte meg, amennyiben két jelölt volt s mind a kettőnek nagy pártja volt, úgy, hogy egész az utolsó percig kétes volt az eredmény. Két jelölt volt *Krüger Aladár* és *Ficzek Emil*. *Molnár Imre* dr. tanár vezette s *Schweiger Endre* joghallgató volt a korelnök. A kör tagjai három szavazattöbbséggel *Krüger Aladár*t választották meg. A tisztikar választása ezután egyhangulag folyt. Alelnök lett *Medvigy István*, főjegyző *Sebő Mihály*, pénztárnok *Prileszky Pál*, ellenőr *Csath Béla*, könyvtárnok *Szatmáry László*. Ezután kiegészítették a bizottságot, mivel a választás véget ért. Remélhetőleg ezen választás helyreállítja a békét az akadémián, mert a megválasztott elnök teljes garanciát nyújt erre.

* **Konda Samu idehaza.** Tegnap számunkban jeleztük már, hogy *Konda Samu*t az igazságügyminiszter hozzátartozói ismételt folyamodásai folytán feltételeken szabadlábra helyezte s hogy tegnap éjjel érkezett Váradra a Kolozsvár felől jövő vonattal. A pályaházban felesége és kis leánykája várták a rég nem látott családfőt, ki megindultan, sirva ölelte keblére övéit. *Konda a szamosújvári* feyházban vezekelt meg bűnéért. E hó 25-én lett volna éppen öt esztendeje, hogy el-
lélték. A rabság hosszú évei kemény nyomokat

hagytak az egykor viruló egészségnek örvendő férfun: megtört, megöregedett. Ismerősei és rokonai alig tudták benne felismerni azt az embert, a kinek azelőtt ismerték. Tegnap már számosan felkeresték őt lakásán, hogy részleteket halljanak tőle a távolléte alatt történetéről. *Konda* a feyház irodájában volt alkalmazva *Szamosújvárt* s az iránta tanusított bánásmóddal meg volt elégedve, csak a honvágy működött benne erősen és az övéi sorsa felett való gond epeztette. Idehaza egyelőre pihenni szándékozik, míg erejét visszanyeri s azután újra kezdi a rettenetes katasztrófa által megszakított életet, hogy foglalkozást keressen és a megpróbáltatásnak kitett család existenciáját biztosítsa.

* **Erdészeti bizottág erdő nélkül.** A törvény szerint Nagyvárad város közigazgatási bizottsága is megalakítja évenként az erdészeti szakbizottságot, dacára hogy egy tapalattnyi erdő sincs a területén. De még jó, hogy megelégszenek ennyivel s nem kívánják, hogy erdészeti személyzetet tartson a város. A miniszter tegnap érkezett leiratában értesíti Nagyvárad városát, hogy mivel a város területén nincs erdő, felmenti az erdőri személyzet alkalmazásának a kötelezettsége alól.

* **Meghalt az Océánon.** Egy kis iczi-piczi gyermek alig élt néhány hónapot s a szülőföldtől távol, ezer és ezer kilométerre a tenger fenekén aluszsa örök álmát. A nagyvárad anyakönyvi hivatal hivatalos értesítést kapott tegnap, hogy a *Loyd* társaság »Willehad« nevű hajóján egy *Feszner Jakab* nevű róm. kath. 5 hónapos, nagyvárad születésű gyermek, az Atlanti Océánon, az északi szélesség 50 és a nyugati hosszúság 930 foka alatt szept. 10-én meghalt. Szüleivel utazott *Bremehaverből* *Baltimore* felé. Halálát a tengeri betegség okozta. A szegény kis porontyot az előirt szabályok szerint gyorsan takarva és deszkára kötve lebecsátották a hullámsirba, a tenger fenekére.

* **Rossz szomszéd.** Egy helybeli lap ehirére vettük a következőket: Megjegyezzük, hogy *Gerő alkapitány* ellen nem azért tételtt fegyelmi feljelentés, mintha azt a piszkolódo cikket egyenesen ő írta volna, hanem azért, mert ahhoz az adatokat ő szolgáltatta s így tulajdonképpen hivatalos titok megsértéséről s hiv. hatalommal való visszaélésről szól ellene a följelentés. Ez pedig nem a sajtóbíróshoz, hanem a fegyelmi hatóság elé tartozik. Nyomra vezetett első sorban egy »derék, békeszerető« városi hivatalnok vallomása, másrészt bizonyos, nagyon is összevágó körülményekből könn, en ki volt található, hogy: milyen uton-módon jutottak a riporterek intim s diszkrét természetű rendőri s fegyelmi ügyek birtokába. E szerint ama, ismét újra ütött polgármesteri elsőfoku végzés, nagyon is ingatag s kétes értékű alapon nyugszik, mert ahhoz még majd a II. és III. foku fegyelmi hatóság is hozzá szól. Az ügy különben épenséggel nem »sajátszerű«, hanem inkább rosszakaratu, mint a hogy azt már bírói ítélet is igazolja s így azt az ily méltatlanul meghurczolt egyén, nagyon is zokon vehette. Ugy tudjuk, hogy a tulajdonképeni cikkkiró ellen is, a kellő időben s helyen meg lesznek téve a szükséges lépések.

* **A csizmadiák panasza.** Még 1898. július havában a nagyvárad csizmadia egyesület elnöke, *Hegedűs József* azt a panaszt tette a belényesi főszolgabírónál, hogy a nagyvárad csizmadia mestereket, kik a belényesi vásárra járnak, egy *Grósz Zsigmond* nevű vámszedő megsarcolja, amennyiben a 7 krajczáros helypénz helyett 20—30, sőt 40 krajczárt is szed. A panaszra csak ez év júliusában érkezett meg az első végzés, amelyben azt fejté ki a főszolgabíró, hogy kihallgatta a vámszedőt, a ki azonban a dolgot tagadja. Erre a csizmadiák újabb kérvényt adtak be, de miután az ügy ismét elaludt, a csizmadiák egyenesen a belügyminisz-

terhez folyamodtak, a ki az ügyet a kereskedelmi miniszterhez tette át. A kereskedelmi miniszter pedig egy leiratában sürgette meg az ügy elintézését. Hanem dacára ennek, kevés a kilátás arra, hogy az ügy el lesz intézve, a mennyiben a vámszedő még most is hivatalban van, a főszolgabíró pedig az iratokat a vizsgálat megejtése végett áttette a várad rendőrségre, amely pedig a vizsgálat megejtésére nem hivattott s így az iratokat visszaküldik Belényesre.

* **Ismét katona öngyilkosság.** Ez évben még alig telt el a bevonulás után két hónap, már ismétlődik a helyben állomásozó csapatok között a gyakori öngyilkosság. Alig két hét alatt a harmadik áldozatot földelik el. Tegnapelőtt a nagyvárad honvéd huszár-laktanyában egy közhuszár felakasztotta magát. Katonai körökben komolyan foglalkoznak azzal, hogy miként lehetne a szapora gyilkossági eseteknek elejét venni.

* **A katonatisztek fizetése.** A hadügyminiszter a delegációk elé terjesztendő és a tisztek fizetésének emelésére vonatkozó javaslatát úgy kontemplálja, hogy

	eddiggi fizetések korona	tervezett fizetések korona
a tábornagy	21000	24000
a hadügyminiszteré	20000	20000
a tábornagy	16800	16800
az allatbornagyé	12600	14016
a tábornoké	8400	11400
az ezredesé	6000	7200
az alezredesé $\frac{1}{4}$ magasabb és $\frac{3}{4}$ alacsonyabb illetékkal	4200	6000
illetőleg		5400
az őrnagyé	3360	4008
az I. oszt. kapitányé	2400	3006
a II. oszt. kapitányé	1800	2400
a főhadnagyé	1440	2040
a hadnagyé	1200	1680

* **Sárréti Híradó.** Ily czimen — mint értesülünk, — újévtől kezdve egy új társadalmi, közgazdasági és közművelődési hetilap fog megindulni *Berettyó-Ujfaluban*. Az új lap a vidék közérdekeit fogja kiválóan felkarolni s felelős szerkesztője *Nagy Zoltán* b.-ujfalui t. b. szolgabíró lesz.

Lopással vádolt korcsmáros.

— Saját tudósítónktól. —

Egy előkelő s vagyonos b.-ujfalui polgárült tegnap a vádlottak padján, lopás büntetével vádolva. Az volt a vád, hogy egy részeg embernek a zsebéből kilopott hétszázharmincz forintot.

Egy *Czikely Ferencz* nevezetű marhakereskedő emelte a panaszt még ezelőtt három esztendővel.

1896. szeptember 10-én tinókat ment vásárolni *Czikely* a b.-ujfalui vásárra. Állítása szerint nyolczszázhetven forintja volt bankóban s még ezenfelül közel ötven forintja ezüstben.

A vásár első napján este nagy murit csinált *Czikely*, korcsmárol-korcsmára járt, végre annyit ivott, hogy teljesen önkívületi állapotba jutott. Mikor aztán reggel felkelt, állítása szerint nem volt pénze. A pénze ellopásával *Kocz Fülöp* korcsmárost gyanusította, akinél állítása szerint az éjszakát töltötte.

Mint állítja, ő el akart távozni *Kocz*tól, de az nem engedte, hanem lefektette s hajnalban felkeltette, hogy siessen, mert lekésik a vonatról s mikor ő a kapun kiment, a kaput bezárta utána s többet be sem engedte. Ezen felül még azt is állította a panaszos, hogy a vádlott ezen idő után nagyobb fizetéseket teljesített.

A vádlott ezt az egész dolgot tagadja, azt állítja, hogy Czikely tőle eltávozott s hogy nála nem aludt.

A tanúk sem tudták igazolni a vádat. Még legterhelőbben vallott *Felő* Juliánna tanu, aki igazolta azt, hogy Kocz mindent elkövetett, hogy a vádlottat visszatartsa.

A többi tanúk sem igazolták a vádlott bűnösségét s így a törvényszék Kocz Fülöpöt a lopás vádjára alól felmentette.

EGYESÜLETEK.

Orvosok gyűlése.

(Decz. 1.)

A *Biharmegyei orvos-gyógyászat-teremtudományi egyesület* tegnap tartotta szakülését dr. *Konrád* Márk kir. tanácsos elnöke alatt. Két igen érdekes beteget mutattak be, melyek közül az egyik *rendkívüli ritka*. Ezt dr. *Komsa* János, szombatsági orvos hozta a szakülés vizsgálatára. Az illető, (egy egészséges csinos leány) nem is beteg, csak a *szíve*, mája és gyomra nincs helyén; a mennyiben e fontos életségnek mindegyike — megfordított rendben van belsejében. *Szíve és mája* — a jobb oldalon; gyomra is megfordított helyzetben. A szakülés tagjai a legnagyobb érdeklődéssel szemlélték a természet e ritka játékát. Dr. *Fráter* Imre, Biharvármegyei közpórházának igazgató főorvosa, egy általa szerencsésen végzett gyomor-sipoly műtétet ismertetett, bemutatva a már meggyógyult beteget is.

Dr. *Konrád* Márk elnök egy kórbonczani készítmény bemutatásával és magyarázatával kötötte le a szakülés összes tagjainak figyelmét.

Dr. *Gerő* Sándor nagyfontosságú indítvánnyal járult a tanácskozás érdekességének fokozásához.

Ugyanis ismertette a tudóvész-szanatóriumok gyógytanának haladását (különösen Németországban) azzal a javaslattal állott elő, hogy az orvosegyesület indítsa meg a mozgalmat, egy biharmegyei és nagyvárad *szegény tudósbetegek* szanatóriumának felállítására érdekében. A szakülés az indítványt véleményes javaslatként véget kiadta a választmánynak.

Ugyancsak dr. *Gerő* S. hevenysokizületű csúszóló illetőleg egy ilyen betegségi esetről értekezett.

Dr. *Baróthy* Ákos, Nagyvárad város főorvosa közegészségügyünk állapotát (november hónapról) nem mondja általánosan kedvezőtlennek; a mennyiben az összes megbetegedések közül csak öt haláleset fordult elő.

Azonban a vörheny, ronszó toroklob és hagymázások a lefolyt hónapban száz esettel szaporodtak.

A szakülésen részt vettek: dr. *Berkovits* Miklós alelnök, *Baróthy* Ákos, *Fráter* Imre, *Kutiák* Ágoston, *Révész* Vilmos, *Gerő* Sándor, *Konrád* Béla, *Mayer* László, *Popovics* Miklós, *Rácz* Ödön, *Komsa* János, *Löthe* Lajos, *Weinstock* Ármán doktorok, *Nyiri* György, *Nyiri* Ödön és *Vinkler* Lajos egyesületi tagok.

A kath. legényegylet évfordulója.

Múlt év december 4-én tartotta a kath. legényegylet alakuló gyűlését s így egy teljesen betöltött évre tekinthet vissza. Az évfordulót decz. 3-án d. u. 5 órakor házi ünnepélylyel fogja megülni az egylet. Az ünnepély száma az elnöki megnyitó, prólóg, ének és szavaiati számok töltik ki. Ezen házi ünnepélyre az egylet alapító és pártoló tagjait felkéri, hogy megjelenésükkel emeljék az ünnepély díszét.

A nagyvárad *szövetkezet* gyűlése.

A nagyvárad *Takarék* szövetkezet előkészítő bizottsága tegnap d. u. a Szövetkezet igazgatói szobájában értekezletet tartott.

Jelen voltak: *Sipos* Orbán elnöke alatt *Réz* Mihály, *Szemes* Imre, *Gramma* Döme, *Terneyi* Antal, *Gábel* Jakab, *Stern* Sándor, *Stei-*

ner Sándor, *Deutsch* K. J., *Weisz* Mór és *Bodnár* János.

A nagyvárad *Takarék* szövetkezet 12 év óta áll fenn; a 12 éves múlt tapasztalatai bizonyosságot tesznek a szövetkezet szükséges voltáról, a hároméves ciklusok további fenntartását a közönség bizalma, rokonszenve nemcsak üdvösnek, hanem közgazdasági szempontból is határozottan czélszerűnek tart.

Az elért siker arra indította a szövetkezet vezetőségét, hogy azt ne csak fenntartsa, de ha szükségesnek mutatkoznék áldozatok árán is mentől nagyobb arányban kifejlesztve egész Biharvármegye közönsége számára is könnyen hozzáférhetővé tegye.

Ez pedig az elnök által proponált módon véli legbiztosabb módon elérhet oly módon, hogy ma megyebeli tanítóságot érdekkörében vonja, a kik míg egyrészt iskolá fenntartójukon kívül más által is támogatásban részesülven, ily módon könnyebben és biztosabban nyerhetnek segílyt akkor is, mikor azt más oldalról nem is remélik és várják.

Ily irányban készítenő tervezet készítésre bizottságot küldtek ki.

Mint értesülünk a szövetkezet czímét januártól kezdve *Biharvármegye és Nagyvárad Takarékszövetkezet*-re változtatja át.

IRODALOM.

Hazának rendületlenül.

Ily czímen a *Hazánk* tegnapi számában ékesen szóló nyílt levelet intézett *Zichy* Jenő grófhhoz abból az alkalomból, hogy a jövő évben lesz *Vörösmartynak*, a *Szózat* költője születésének százéves évfordulója és felszólítja a nemes grófot, hogy szervezzen és álljon élére egy oly országos bizottságnak, mely hivatva lenne a százéves évforduló nagyszabású megünneplését előkészíteni. Ez az országos bizottság tüzze ki czélul:

1. a jövő 1900. december 1-én a törvényhozás egyhangú határozattal iktassa törvénybe *Vörösmarty* Mihálynak a *Szózat* költőjének hervadhatlan érdemeit;
2. az ország fővárosában a nagy költőhöz méltó szobrot emeljen, az eddigi adakozások felhasználásával, de egyeseknek további megterhelhetése nélkül;
3. válogatott műveinek népszerű kiadásait százezer példányokban terjeszse el, hogy minden kunyhóban ott legyenek ezek a zsoldáros könyv és a biblia mellett;
4. az ország minden törvényhatósága, városa, egyháza, iskolája 1900. december 1-én a költő emlékének ünnepet szenteljen;
5. a színházak országszerte e napon *Vörösmarty* darabjait adják elő, — esetleg *Vörösmarty* ciklusokat rendezzenek.

Hadak utja. *Mindenek figyelmébe!* Akár hiszik, akár nem, legközelebb könyvet zudítok a piacra, könyvet, ékes czimtablával, ékes illusztrációkkal és természetstertileg ékes tartalommal.

Feltehető, hogy nem igen érdeklődnek könyvem iránt, aminthogy manap nem igen érdeklődnek már semmi nemesebb és magasztosabb iránt. Feltehető továbbá, hogy nem abban lelnek módo örömeiket, hogy tömegesen kapkodják szét könyveimet. Feltehető végül, hogy még csak ügyet sem vetnek azon — irodalmi — forradalomra, melyet *kisded* könyvem — mint egyedül hivatott — *Árvától Pólig* okvetlenül előidéz. Sajnálom, de nem tehetek róla.

Fő az, hogy modern korunk legkimagaslóbb *Odüsszeáját*, a nemrég lezajlott 35 napos fegyvergyakorlatot énekeltem meg, még pedig 10

énekekben. Mindannyiunknak lévén némelyes köze a katonákhoz, igyekeztem így *kisded* könyvemet általános érdekűvé eszközölni.

Megsugathom egyébiránt, hogy egy — nagyon is jónévű és előkelő tollazatu — írótkerült rábirnom azon fontos funkcióra, miszerint könyvemhez előszót írjon. Megsugathom továbbá azt is, hogy iszonyon örömmre szolgál ez a tény.

Miért ne sugnám meg végül, hogy a könyv *két koronáért* vesztegetődik majd. Utóvégre is gondolják meg, hogy — az illusztrációk és a költséges előszó révén — magamnak is 75 gombban vagyon minden egyes példány.

Hogy a t. gyűjtőimnek 4 példány eladása után t. példányt adok, ez csak természetes; mert hogyan győzném másként az irtózatot konkurrencziát.

Siessenek tehát, siessenek és fizessenek elő, míg nem késő. — Igaz is: a *Hadak Utja*-ról van szó.

Az előfizetési pénzek pediglen a „Tiszántul” szerkesztőségébe küldendők, czímemre.

Nagyvárad, 1899. november hó.

Buksy.

Vőfélkönyv. Ker. kath. vőfélek számára írta *Horváth* Károly. Budapest. 1899, 8-rét, 48 lap. A magyar ember szereti a példát, a mesét, a rigmust, dicséretére válik, hogy még vígalmairól sem hiányozhatik a fűszerek-fűszere, az elmesség. Arra valók a vőfélek, hogy ebből a lehető legjobb, legmagyarosabb izüt szolgáltatassák lagzik alkalmával; a legtöbb vidéken vannak ilyen vőfélek, kiknek föladata a vendégek hívása, a menyegzős napon az ételek fölhoradása, még pedig külön mondókával minden tálmellé. Ez bizony a gazda kötelessége lenne, de hát jobban ért hozzá, a kinek kenyere és mestersége! Sok vidéken megy pedig mesterségszámba a vőfélkedés; Debreczenben pl. külön czéh a vőféleké. *Horváth* Károly ilyen *«Vőfélkönyvet»* irt össze és a *Szent István-társulat* bocsátotta közre. A *Horváth* Károly *«Vőfélkönyve»* jó magyaros nyelvezettel, hamisítatlan népies izzel, gördülékeny nyelven van írva; nagy érdeme, hogy megóvja a fokekony lelkű népet a rosszabb izlésű, léhább természetű vőfél illetlenebb, otrombább élczelődésétől. A *«Stephanium»*-nyomda által csinosan kiállított, szép kötésű czimképes könyvecskét csakugyan jó lesz a keresztény kath. vőfélek kezébe juttatnunk, a kiknek szánva is van. Ára 15 krajczár.

Népiratkák. A *Szent István-társulat* kitünően szerkesztelt *«Népiratkái»*-ből két újabb szám fekszik előttünk. B. *Büllner* Lina írta az egyiket, amelynek czíme: *«Nagy véteknek nagy az ára»*. Az írótk ebben az állatokkal való kegyetlenkedés bűnös voltát tárja föl érdekesen, jól megírt történet keretében; a másikban *Farkas* Zsigmond *«Az ördög kelepczéje»* (vagyis *«Ki találta ki a pálinkát»*) czíműben az iszákosság káros következményeit mutatja be. Mindkettő megérdemelné, hogy a nép között minél szélesebb körben terjedjen el, a minék sikerét a *«Stephanium»*-nyomda szép, tiszta nyomása és a czimlapon látható kép is elő fogja segíteni. A körülbelül ivnyi terjedelmű füzetkék ára 3—3 kr. Csakis így lehet a ponyváról leszorítani a népet megméltelyező férczirodalmat.

TANUGY.

A preparandiák új tanterve. Az orsz. közokt. tanács tegnap készült el a tanító- és a tanítónképzők új tantervével, mely hamarosan miniszteri intézkedés tárgyául fog szolgálni. A új tanterv leglényegesebb vonása, hogy a tanítók és tanítónők a jövőben egységes tanterv szerint tanulnak. Olyan tárgyakban tehát, mint a *számtan*, a melyből a férfitanítók tanultak eddig többet, vagy a *német*, melyből a tanítónő-jelöltek tanultak eddig többet, egyforma mértében folyik majd az oktatás. Csupán a *női kézimunka és a gazdasági tárgyak* tanításán fog különbözni ezentul a tanító- és tanítónő-képző. Második jellemvonása az új tantervnek: a követelmények leszállítása, a nélkül, hogy a

képzés nivóját leszállítaná. Végül pénzügyi és pedagógiai okokból *mellőzték* a régi terv magas óraszámait és osztályonként *32-ben állapították meg a heti tanórák számát.*

SZINHAZ.

A nagyvárad Színház bérlése. A Magyar Estilap közli új színházunk pályázatáról a következőket: Igen tisztelt szerkesztő ur! Nem tudom honnan ered becses lapjuk mai számának az a közleménye hogy a Magyar Színház egyik rendezője a részvénytársaság »strohmanjaként« törli magát a nagyvárad színház igazgatására. Nem tudom és nem is kutatom e czélzatos információ szerzőjét. De méltóztassék az igazság érdekében helyet adni a következő kijelentésemnek. A nagyvárad színház igazgatására igenis pályázik alulírott rendezője a »Magyar Színház«-nak. Illetékes helyen tudják is ezt, valamint azt is, hogy alulírott ez ügyben a Magyar Színház részvénytársaságával, de sőt annak egyetlen egy tagjával sem szövetkezett, hanem a *saját erkölcsi és anyagi erejével és a Magyar Színházról minden tekintetben függetlenül* pályázik a most épülő új színház igazgatására. A közleményben hiesztelt összeköttetés tehát merőben alaptalan állítás s csak valamely külön érdekelt egyén rosszindulatu kohlománya lehet, minek szives tudomásul vételét és becses lapjukban leendő helyreállítását kérve vagyok az igen tisztelt szerkesztő ur kész szolgája: *Vidor Dezső, a »Magyar Színház« rendezője.*

Czimzetes feleség. Azon czimen is irhatnánk, a »Nemzeti« szennyese, mert úgy látszik a Vigszínház sikereit megirigyelve ez a nagy kulturmissióra hivatott intézet és az erkölcsi piszkot viszi deszkáira. Az új darab házasságtöréssel kezdődik és egy alkovenben végződik a többi méltó töltelék e két határpont között. Ilyenféle darab előadásánál igen üdvös dolog volna a jelen voltak névsorát közölni, mert terjed mint a szerb tövis s a szín-irodalom megszűnt virágokat teremni.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irta: Fernand-Hue.

13

Francziából fordította — Ö.

— Nem, uram . . .
 — Hogyan! — szakítá félbe Atkins élénken, nem rejthetve el egy bosszus mozdatot.
 — Sőt ellenkezőleg, azért jövök, hogy bemutassam önnek ezt a derék ficzkót, ki öket megmentette.
 — Megmentette!
 — Igen, uram.
 — Megmenekültek a hajótörésből.
 — Bizonyosan.
 Ugy látszott, hogy ez a hír kétségbe ejtő Atkins urat. A kapitány észre vette ezt:
 — Én nagyon jól értem az ön megindultságát, uram, mérsékelje magát.
 Atkins erre igyekezett magát összeszedni s így szólt:
 — Igen, igen, nagy öröm rám nézve életben tudni azokat, kiket már oly régóta siratok.
 — Ugyan látszik nem csalódtam, gondolá magában Parr, ez nem egyéb, mint egy közönséges gazember. De mindjárt meglátjuk.
 Hangosan folytatta:

— Sajnos azonban, ön nagyon siet az örömmel.

— Talán meghaltak?

— Azt éppen nem mondhatnám.

— Hogy-hogy; magyarázza ki magát.

— Majd ez a tengerész elmondja a dolgot.

Péter elmondta, hogy hogyan mentette meg Gérard urat és fiát. Mikor Gérard halálához ért, Parr félbeszakította.

— Látja uram, igazam volt, unokatestvére már nem él.

— És fia?

— Az már más dolog!

— Él?

Parr habozott néhány percig, azután szólt:

— Igen uram, Henrik még él.

E pillanatban Atkins nem tartóztathatta vissza dühét, elvörösödött, felugrott, ezután visszaesett karszékebe s pár percig csaknem élettelenül maradt ott.

— Az Istenért, mérsékelje magát, az öröm egészen elragadja!

— Ó é! . . . ismételtetve a petróleumgyáros öntudatlanul.

— Bizonyosan, s meg vagyok győződve, hogy éppen oly jól érzi most magát, mint ön, vagy én.

Egyszerre valami eszébe ötlött Atkins urnak.

— És az irományai? Meg vannak az iratai?

— S ön elutasítaná Gérard Henriket, ha nem volnának meg az irományai?

— Elő kell mutatnia az irományait, be kell bizonyítani személyazonosságát, — kiáltá Atkins görcsösen ragaszkodva utolsó menedékéhez.

— Azt hiszem uram, erre nem lesz szükség. Majd bizonyítják azok, akik fölnevelték, de meg ő is emlékezni fog a hajótörés és atyja halálának körülményeire. Lehetetlen, hogy a bíróság is meg ne elégednék ezen bizonyítékokkal. E tekintetben nyugodt lehet, — szólt Parr még mindig szándékosan félreértve Atkins ur aggodalmait.

Atkins ur bamba arcuzattal halgatta a kapitányt s folyton mormogta.

— Az iratokat! Nekem az iratok keltenek!

— Vajjon követelné-e ön az iratokat akkor is, ha mi készek volnánk megesküdni Henrik halálára is, mint a hogy készek vagyunk bizonyítani Gérard ur halálát?

Most vette észre Atkins, hogy milyen rossz utra tévedt. Taktikát választott tehát.

(Folyt. köv.)

A transzváli háboru.

London, decz. 1. Chamberlain tegnapi beszédének az angol-német viszoyra vonatkozó része újabb részletes közlés szerint így szólt:

Van még valami, a mit, úgy hiszen, minden körültekintő angol államférfiúnak régen kellett kívánnia, t. i. az, hogy nem maradhatunk állandóan elszigetelve a kontinensen és azt hiszem, hogy abban a pillanatban, a mikor ez a törekvés testet öltött, nyilvánvalónak kellett találnom, hogy közöttünk és a nagy német birodalom között természetes szövetség van. Voltak nézeteltéréseink, viszályaink és vitás ügyeink Németországgal, ez ország népét méltán fölizzgatták azok a körülmények, a melyeket most már szerencsésen ellefejtettünk, ee a dolgok alapján mindig volt valami hatalom, a mely bennünket szükségképen összehozott. Mi egyesíti a nemzeteket? Érdekek és érzelmek. Micsoda érdekünk van, a mely ellenkeznék Németország érdekével? Viszályaink mind jelentéktelen ügyek körül forognak, a melyek nem adnak okot komoly viszályra. Az eddigi viszálykodásokat megszüntette Salisbury bölcs kormányzása. Nem tudok a közel jövőben fölmerülhető pontot elképzelni, a mely közöttünk és a németek között érdekellentétet támasztana.

Ellenkezőleg. Sok dolgot látok előre, a melyek aggodalomra adhattak okot Európa államférfiainak, de ezekben a dolgokban a mi érdekeink teljesen azonosak Németország érdekeivel, a mi, ha az Amerikára vonatkozólag említettem egyetértés Németországra is kiterjesztetnék, a fegyverek minden szövetségénél inkább járul majd hozzá ahhoz, hogy a világnak békét teremtsünk. De a világot nemcsak érdekek kormányozzák. Az érzelem egyike a legnagyobb tényezőknél minden ügyünkben. Nincs ok arra, hogy a két ország lakosságának érzelmei ne egyezzenek meg.

London, decz. 1. A Standard ezt írja egy Chamberlain beszédéről szóló cikkben: A teuton és az angol-száz lakosság között való szövetség természetes dolog és bizonyára megfelelne azok érzelmeinek, annnyival is inkább, mert hozzájárulnak külső veszedelmek ellen való biztonságukhoz.

A Daily News ezt írja: Angolország és Németország jó egyetértése kétségtelenül a béke fönntartására irányul; de egyetértés és erős szövetség két különböző dolog. Chamberlain jobban tette volna, ha az első kifejezésre szorítkozik.

A Daily Chronicle ezt mondja: Szövetségünk sem Amerikával, sem Németországgal nincs, de Amerikával barátságos egyetértésben vagyunk, Németországgal pedig egész sor megegyezésünk van, a melyek megfelelnek az angol és német érdekeknek s a melyek bizonyos különleges esetekre szólnak; ezentul azonban a két hatalmasság egyike sincs valamire kötelezve.

A Times ezt írja: Semmi kifogásunk sincs az ellen, a mi meggyőződésünk szerint igazi véleménye Chamberlainnak, de nem tekintve azt a tényt, hogy az amerikaiakkal a vérnek olyan kötelekei fűznek össze bennünket, mint egyetlen más fajjal sem, Németországgal szemben kontinentális nagyhatalmi állásánál fogva sem lehetséges és kívánatos reánk nézve ilyen viszony teremtése s azért a szövetség szónok abban a bizonyos korlátolt értelemben való használata, a hogy Chamberlain nem akarta használni, nem volt nagyon szerencsés. Chamberlainnak azzal az óhajásával, hogy jobb viszonyt teremtsünk Anglia és Németország között, minden józan belátásu angol teljesen egyet fog érteni.

London, decz. 1. A hadügyminiszterium Panden-Povell ezredesnek a mult hó 20-án kelt következő táviratát teszi közlé: Itt minden rendben van. Cronje elvonult, de ágyuinak nagyobb részét két kommandóval itt hagyta azzal az utasítással, hogy addig bombázzon bennünket, mig meg nem adjuk magunkat. Az ágyuzás egyre tart, de kevés sikerrel. Napról-napra előbbre tolom a védőműveket. A helyőrség jó egészségben van. Veszteségeink nincsenek.

London, decz. 1. A Reuter-ügynökség Kimberleyből Klopfenteinen át mult hó 24-iki kelettel a következő táviratot kapta: A búrok ma a Spysfontein felé vezető vasúti vonalon lévő lőállások közelében két nagy áteresztéket robbantottak fel.

A fölszabadító csapatok közeléte roppant nagy bátorságot önt a helyőrségbe és a Kimberley lakosságába. A búrokat ma csak körülbelül 30 főnyi kis csapatokban látták Kimberley környékén. Azt hiszik, hogy főhaderejük Spysfonteinbe ment, a hol délután puska-öldözést hallottak. Kafferek jelentése szerint Olifantsdam mellett két nagy búr tábor van 150 szekérrel. Azt hiszik, hogy ott intézik

az oranjei búrok a nyugati határon való hadműveleteiket. A sebestült angolok állapota jó. Ma egy páncélosvonat indult Dronfield felé rekognoszálásra. A búrok ágyukkal támadták meg a vonatot, a mely az ötödik lövés után visszatért Kimberleybe.

London, decz. 1. Wolseley lord tegnap egy banketten azt mondta, hogy elhatározták, hogy a második hadtestből még egy hadosztályt hívnak be. Az új hadosztály négy-öt nap múlva utba lesz Dél-Afrika felé.

Birmingham, decz. 1. Chamberlain Arthur, a gyarmat-ügyi miniszter testvére alaptalannak mondja azt a külföldön terjedt hírt, hogy ő a tavaszon nagy mennyiségű töltenyt szállított a búroknak.

London, decz. 1. Methuen lord megtette jelentését a River melletti csatáról s úgy nyilatkozik róla, hogy ez egyike volt a *legsúlyosabb és emberáldozatban legvéresebb* csatáknak, melyek a brit hadsereg annaleseiben feljegyezve vannak.

SZERKESZTOI POSTA.

B. J. Ne aggódjék kérjük; a bacillus lopás nem itt történt, hanem Budapesten. Nálunk annyi van földalatti vezetékű csatornáinkban, illetve mű-állóvizeinkben, hogy örvendünk rajta, ha ők nem kapnak rajtunk, mi ugyan nem bántjuk őket.

KÖZGAZDASÁG.

Méhészkedjünk! Ily címet visel *Horváth János*nak a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent, 83 lapra terjedő, a szükséges rajzokkal ellátott, közhasznú műve. A szakjához derekasan értő író értelmes, világos előadásban adja elő a méhészkedés elemeit, így igyekezvén a néppel megkedveltetni a gazdálkodóknak ezt a hasznos ágát, a melyből a gazda egész éven át elpenzélhet, még olyankor is, ha a gazdára rosszabb idők járnak. Elmondja a méh természetrajzát, kezelésének, eltartásának különféle

nemeit, módjait, a mézzel való tennivalókat, az értékesítésére vonatkozókat, a méhészt teendőit hónaponként stb. A mi a Szent-István-Társulat népszerű kiadványainak is egyik dicséretesebb tulajdonsága, nem maradnak el a példa, a magasabb szempontok sem; itt is arra figyelmezteti írónk a gazdaembert, hogy a méh nem hiába jelképe a takarékoságnak; tömérdek virágból gyűjt annyi mézet, hogy elég legyen magának és fiainak télire, de meg (sic vos non vobis mellificatis apes) jusson belőle nekünk is. Nehéz időkben is vegyünk példát a méhtől, hogy dolgozhassunk! Ilyen könyvecské terjesztésével aztán csakugyan hasznára válunk a népnek s hacsak egy-két gazdaembert kaphattunk az okszerű méhgazdaságra, már is szép hasznót hajtottunk a hazának. A «Stephanum»-nyomda által csinosan kiállított könyvecské ára 16 kr., tehát olcsó ára tekintetében is könnyen hozzáférhető.

A gyümölcsfák trágyázását vagy késő ősszel november hó folyamán, vagy tavasszal márczius, június hónapokban kell eszközölni. A június-október hóban megejtett trágyázás csak kárára van a fának, mert késő ősszel indul erőteljes hajtásnak, a mely hajtások ha nem érnek be, télen könnyen elfagynak. Ujabbán az istálló trágyán kívül nagy és kitűnő eredménnyel használják a fák trágyázására a chilisalétromot, szuperfoszfátot és kaintot; a chilisalétromból 50 grammot, a szuperfoszfátból 80 grammot s ugyanannyit kell a kaintból adni $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ kg. mésszel egyetemben. A chilisalétromot vízben, a többi trágyalében feloldva kell a fa alá kiöntözni, a melynek koronája kerületébe 10—14 lyukat furunk előzetesen. Legcélszerűbb a szuperfoszfát, kaint és meszet ősszel, a chilisalétromot pedig kora tavasszal kiöntözni.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, december 1.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	368.80
Magyar hitel	—	—	—	—	372.75
Allamvasut	—	—	—	—	339.—
Rimamurányi	—	—	—	—	332.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	183.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623.—

Határidők.

Budapest, december 1.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	8.10
Buza áprilisra	—	—	—	—	7.91
Uj tengeri	—	—	—	—	4.92
Rozs okt.	—	—	—	—	6.46
Zab okt.	—	—	—	—	5.06
Káposzta, repce, aug.	—	—	—	—	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, december 1.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	—	—	—	—	377.90
Magyar hitel	—	—	—	—	379.—
Allamvasut	—	—	—	—	330.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. december 1-án.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	116.25
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	95.06
Magyar vasuti kölcson aranyban $\frac{4}{100}$ %	—	—	—	—	120.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben $2\frac{1}{2}$ %	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	118.—
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	—	—	—	—	94.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	99.10
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	—	—	—	—	94.50
Magyar nyeresémsorsjegy-kölcson	—	—	—	—	159.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	—	—	—	—	187.25
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	99.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	99.25
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	99.25
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	186.25
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	905.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	379.50
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	378.30
Párisi vista	—	—	—	—	830.50
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	120.70
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	9.57
London vista	—	—	—	—	47.80
20 márkás arany	—	—	—	—	11.78

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Nagy disznótor!

Ma és minden szombaton nagy *disznótor* a *Wöber szálloda* diszes éttermében *vegyes töltelék és friss kolbász, toros káposzta, turós csusza* párolognak a tálban. Izletes ételek és tisztán kezelt italok, valamint pontos kiszolgáltatásról gondoskodva van. A n. é. közönség szives látogatását kérve

kiváló tisztelettel

Keckeméty István,

Wöber szálloda bérlo.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00	Nagyvárad ind.	3 40	2 00	
V.-Velenceze >	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya >	4 42	+2 43	Ósi >	6 09	2 51	Déva-Ványa >	4 37	3 03	B.-Püspöki >	5 37	6 08	
Félix-Fürdő >	4 32	3 13	Szudrics >	5 09	3 12	Uj-Palota >	6 24	3 05	Körös-Ladány >	5 13	4 12	Bihar >	7 44	6 22	
Kardó >	4 50	3 27	Belényes >	5 37	3 52	Gyires >	6 41	3 17	Szeghalom >	5 40	4 23	Paptamási >	8 13	6 48	
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	Sonkolyos >	+5 58	+4 15	Körösszeg >	7 02	3 36	Vésztő >	6 12	5 02	Gyapoly >	8 29	7 03	
Tasádfő >	6 07	4 31	Belényes-Ujlak >	6 10	+4 27	Szakál >	7 39	4 05	Kót >	6 38	6 95	B.-Diószeg >	8 52	7 24	
Drák-Cséke >	6 30	4 45	Borz >	+6 19	+4 37	Nagy-tóti >	7 55	4 21	Iráz >	6 52	6 26	Gyapoly >	8 52	7 24	
Magyar-Cséke >	6 50	+5 —	Sólyom >	6 35	4 58	Komádi >	8 25	4 32	Komádi >	7 10	7 59	B.-Diószeg >	9 07	7 38	
Dusesd >	+7 05	+5 12	Gyanta >	6 56	+5 19	Iráz >	8 42	4 49	Nagy-tóti >	7 22	7 15	Nagykágya >	9 07	7 38	
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	Hollód >	7 10	5 —	Kót >	9 19	5 14	Szakál >	7 48	7 42	Székelyhid >	10 08	8 26	
Hollód >	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	Vésztő >	9 44	5 32	Körösszeg >	8 11	8 19	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24	
Gyanta >	8 12	6 11	Dusesd >	+7 55	+6 34	Szeghalom >	10 34	6 13	Gyires >	8 33	8 33	Érselind >	5 37	6 08	
>	8 38	6 36	Magyar-Cséke >	+8 07	+6 49	Körös-Ladány >	11 —	6 31	Uj-Palota >	8 47	8 56	Székelyhid >	6 14	6 43	
>	+8 53	+6 50	Drág-Cséke >	8 26	7 17	Déva-Ványa >	12 03	7 21	Ósi >	9 03	9 19	Nagykágya >	6 27	7 03	
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	Tasádfő >	8 40	+7 33	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34	B.-Diószeg >	6 42	7 23	
Sonkolyos >	+9 18	+7 13	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50							Gyapoly >	6 59	7 28	
Belényes >	10 04	7 47	Kardó >	9 27	+8 31							B.-Diószeg >	6 59	7 28	
Szudrics >	10 27	8 09	Félix-Fürdő >	9 40	+8 45							Paptamási >	7 24	8 20	
Lunka-Rézbánya >	10 56	+8 34	V.-Velenceze >	10 01	9 09							Bihar >	7 45	8 08	
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19							Érselind >	8 05	8 02	
												Érmihályfalva érk.	8 21	9 15	

Székelyhid—Margitta

Margitta—Székelyhid

V. v.		V. v.		V. v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45		
Apátkeresztur >	10 46	8 41	Monos-Petri >	4 46	4 56		
V.-Ábrány >	11 03	8 55	V.-Ábrány >	4 57	5 08		
Monos-Petri >	11 16	9 06	Apátkeresztur >	5 13	5 26		
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid érk. reg.	5 54	6 07		

Nyomatott Szent-László-nyomdában Nagyváradon.